

חבל נחלתו

העדיפה את קיומם המצויה בזמןנו ע"פ
שניתן לקיימן אף לאחר זמן. הראשונים
והאחרונים למדו מכאן למקרים דומים
שיש לקיים את המצויה בזמןה זהה
ההידור יותר גדול.

מסקנה

מצוה כאשר נעשית בזמן חביבה
יותר וכן עדיף ומובחר לקיימה בזמן
מאשר לדוחותה לאחר זמן. כלל זה נלמד
מהלכוטיה של תורה בו ניכר שהתורה

סימן י

קידוש במקום סעודתليل שמחת תורה

כמו קודם הבדלה. יש שכתוב בהן או
לשנות סתום. ואף לזאת הנשחא אפשר
שדעתם רビינו מ"ש בסיטו הבהיר ולשנות
מים מותר שאף קודם קידוש מותר. ובגמ'
(דף ק"ה) גבי הבדלה מפורש רבנן דבר
אשר לא קפדי אמייא, יש לדמות קידוש
להבדלה בדבריו רביינו. והרשב"א ז"ל השיב
שકודם קידוש אפי' לשנות מים אסור
והביא ראייה מון הירושלמי וכן נהגו".

ובהගות מ"ימוניות (אות ה) כתוב: "צ"ע
דלא מצאנו הותר אפיקו למים והוא דרבנן
דבר רב אשר לא קפדי אמייא משמעו בספר
דלא קאי אקודם קידוש אלא אקודם
הבדלה ע"ש דמיות לה אדרב הונא ותנא
משמעותה דר' ינקלב דאמור הטעם קודם
шибדיל מיתחו באסכרא כי ע"ש. וכן
מהר"ם אומר שאסור לטענים אפיקו מים
קודם קידוש וכן בשחריר קודם קידוש רבה
ע"כ".

וכן בש"ת הרא"ש (כלל מה ס"י ב) פסק
שאסור בשתי מים קודם קידוש.
ולכ"כ בטור (או"ח ס"י רעא) "ואסור לטענים
כלום בין מים ובין יין משתמש נוד
шибדיל".
והבית יוסף באר שם: "ואסור לטענים
כלום וכו'. פרק ערבי פסחים (קו) איכא

שאלת

בליל שמחת תורה ישנים בתים נסיבות
בهم ה'הקפות' נשכחות זמן רב, ובשמחה
גדולה. הבעייה היא הצמא שהרווקדים
חשים. האם מותר לעשות קידוש בבית
הכנסת קודם הסעודה בתים כדי להתיר
למתפללים לשנות בזמן ההקפות, אם כן
מה קידוש זה צריך לכלול?
השאלה מבוססת על איסור שתיה
קודם קידוש וכן עוסוק בכך בתחליה.
לאחר מכן עוסוק בחיבור הקידוש במקום
הסעודה ולבסוף מה צריכה סעודה זו
לכלול, האם הכוונה לסעודה העיקרית
בלילה או אפילו די בטעינה.

א. אכילה ושתייה קודם קידוש

פסק הרמב"ם (היל' שבת פ"ט ה"ה):
"אסור לאדם לאכול או לשנות יין משקdash
היום נוד שיקדש... ולשנות המים מותר, שכח
או עבר ואכל ושתה קודם שיקדש או קודם
шибדיל הרי זה מקדש ומבדיל אחר שאכל".
ובאר המגיד משנה:

"אסור לאדם לאכול או לשנות יין משקdash
היום וכו'. כך היא הנשחא בקטת הספרים
ויראה מזה שלשות מים מותר קודם קידוש

ח' נחלתו

חול עליו שבת ואם קיבל עליו שבת אפיקו עדין יום גדול דין הא כי. ואם רוצה לקבל שבת מבני' ולקדש ולאכול ולהתפלל נרבית אוח' בבלילה רשאי ובתנאי שיריה חצי שנה קודם זמן מעריב כදעיל בסימן ר'יה ס'ב [א"ר]. וכוונתו שם הגיע זמן חצי שנה לפי הפלית עוביית אסור לאכול לפני קיום המצוה.

ב. קידוש במקום סעודה

פסק הרמב"ם (הל שבת פ"ט ה"ח): "אין קידוש אלא במקום סעודה, כיצד לא יקדש בבאות זה ויאכל בבית אחר, אבל אם קודש בזווית זו ואוכל בזווית שנייה, ולמה מקדשין בבית הכנסת מפני האורחין שאוכלי ושותין שם".

ובכן פסק הטור (או"ח סי' רעג): "אמר שמואל אין קידוש אלא במקום סעודה וכיימהין לנו כוותיה וכותב רב' נסים דוקא שלא היה דעתו תחילת לאכול במקום אחר אבל אם קידש כאן על דעת לאכול במקום אחד אהדר ש"ד ומפרשין התום' דבריו הא דמנהני תנאה לקdash כאן על דעת לאכול במקום אחר דוקא **כשנני המקומות בבית אחד** וכן **חודר לחדר** או מאגרא לארעא אבל מבית לבית לא מהני תנאה."

ובאר הבית יוספ: "אמר שמואל אין קידוש אלא במקום טעודה. בראש פרק טורי פסחים (ק"א) וטנמא משום דכתיב (ישעה נח י) וקראת לשבת עוגן במקום קריאה שם תהא עוגן ואנ"ג דרב ורבי יוחנן פליינ עלייה פסקו הרי"ף (ב) והרואה"ש (ט"ח) והחותפות (ק: ד"ה ידי קידוש) כוותיה משום דכמה אמוראי סבירא להר כוותיה וכן פסק הרמב"ם בפרק כ"ט (ה"ח): "וכותב הר' נסים דוקא שלא היה דעתו

מן דאמר טעם אינו מקדש, ואנ"ג דאסיקנא טעם מקדש מכל מקום ממשמע Dolchathla אסור לטעום מזלא אמרין טעם ואחר כך מקדש ואמרין נמי הטעם (קה) דשבת קבעה נשפה כלומר קובעת **קידוש שאסור לטעום עד שיקדש**, וגם כן מתחבר מדין שאחר זה, וכן כתוב הרמב"ם בפרק כ"ט (ה"ה). וכותב שם הרב המגיד שנראה מדבריו שמותר לשთות מים קודם קידוש כמו קודם הבדלה אבל הרשב"א (שוו"ת ח"ג סי' רס"ד) אסור והביא ראייה מהירושלמי (פסחים ריש פ"י) וכן נהגו ע"כ. וכן כתבו שם הגהות (מיימוניות אותן ה) בשם הר"מ, וזה דעת ריבינו (=הטויר) שאסור לשთות אפיקו מים, וגם דברי הרמב"ם אפשר לפреш שמה שכתב לשותות מים מותר לא קאי אקוודוש אלא אhabdala לחוזה". וא"כ עולה מדבריו שאף בשתיית מים יש להחמיר לפני הקידוש.
וכך פסק בשווי"ע (או"ח סי' רעא סי' ד): "אסור לטעום כלל קודם שיקדש, אף מים...". וכן כתוב הגרא שאף מים אסור קודם קידוש.
והעיר המגן אברהם (ס"ק ה): "אסור לטעום – נ"ל דשורי לדוחץ פיו, כיוון דאיינו מכויין להנאת טעינה וכ"מ בת"ה סי' גנ"ה ונשי תקס"ז ותרי"ב ומשחיכה אפיקו לא קבל שבת ואם קיבל שבת אפיקו מבני' איסור לטעום (ב"ח) וכן נ"לadam רוצה לקבל שבת מבני' ולקדש לאכול ולהתפלל נרבית בלילה רשאי וכמו"ש סי' רס"ז ונמ"ש רס' ער"ב...".
וכן במשנה ברורה (ס"ק יא) הוסיף: "אסור לטעום – וזה רק אישור דברנו והטעם כיוון דחיזב של הקידוש חול עליו שבת בכניסת שבת ואפיקו לא קבל עליו שבת בהדייא, דכוון שננעשה ספק חשיכה ממילא

סימן י – קידוש במקום סעודתليل שמחת תורה

מקדש בחצר ואוכל שם אענ"פ שאינו רואה הנה, שהנרות נעוגג נצטו ולא לצער, והכי מסתברא".

עליה מן הדברים שקידוש מועיל לפטור מהות קידוש דוקא אם הוא במקומות סעודה. וכוננה ע"מ לאכול בחדר אחר מועילה אבל לאכול בבית אחר או שהיא שינוי מחשבה ונאלץ לעkor ממקומות הקידוש קודם שסעוד מהחייב אותו קידוש מחדש במקום אכילתנו.

ולכן אף לעניינו אין יכול לקדש על מנת לאכול בביתו אלא מוכrho לסעוד באותו מקום, אם ברצונו לאכול ולשתות קודם הסעודה בביתו.

ג. גודל הסעודה לצורך קידוש

כתב הטור (או"ח סי' רעג): "כתבו הגאנונים הא דאמרין אין קידוש אלא במקומות סעודה אין צריך שיגמור שם כל סעודה אלא אפילו אכל דבר מועט או שתה כוס יין שחביב עליו ברכה יצא ידי קידוש וגומר סעודה במקום אחר ודוקא שאכל לחם או שתה יין אבל אכל פירות לא. ואם קידש בביתו ושם שיכנו וshallzon עריך לפניו יוצא בו דלאידיה הוי מקום סעודה וכן שנטכוון השומן לצאת ומושמען להוציא ואין הקידוש תלוי בנה נר וכ"ב גאון לאכול בחושך יכול לקדש בלבד בלא נר וע"כ היה היה נרו דלאק בבית ומצטער לאכול שם מקדש בחוץ ואוכל שם אענ"פ שאינו רואה הנה".

ובאר הב"י: "כתבו הגאנונים הא דאמרין אין קידוש אלא במקומות סעודה וכו'. און להוציא שהחותפות והרא"ש חולקים על סברא זו מדכתבו בריש פרק ערבי פסחים קא. תוס' ד"ה טעמו, ר"ש שם סי' ח) אמראי

תחלה וכו' ומפרשים החותפות דבריו הא דמהני תנאה וכו'. שם, וכן כתוב גם כן הרא"ש (שם), וטעמא משום דברגרא דידן משמען דאן תנאי מועיל לקידש בבית זה על דעת לאכול במקום אחר ובירושלמי (ברכות פ"ו ה"י) קאמור דמועיל ולפינך חילקו דגמרא דידן מيري בمبית לבית ומשום הци לא מהני תנאה אבל בירושלמי מيري כששני המקומות בבית אחד. אבל הר"ן (כ. סוד"ה סבוח) כתוב שלא נהורא דיכין דלענין קידוש אענ"פ ששני המקומות בבית אחד דינם כשי נהורא דירושלמי פליגנא ואנן כנראה דידן נקייננו".

עוד כתב שם הב"י: "ומה שכתבתי בסמוך (עליל ד"ה כתבי) דאמיר אבי כי הוויא כי מר וכו', משמען בהדויא דהא דאמרין אין קידוש אלא במקומות סעודה לא מיבניא כסוטנד במקומות אחר אלא כי אפילו אינו סוננד כלל נמי וקידש לא יצא ידי קידוש".

וכן פסק בשולחן ערוך (או"ח סי' רעג ס"א): "אין קידוש אלא במקומות סעודה, ובבית אחד מפנה לפנה והוא טרקלין גדול, א"צ שams קידש לאכול בפנה זו ונמליך לאכול בפנה אחרת, אפי' והוא טרקלין גדול, א"צ לחוור ולקדש. הגה: ומבית לסתוכה דשובה כמנפה לפנה (מרדי פ' ע"פ) וו"א שכל שרואה מקומו, אפילו מבית לחצר, א"צ לחזור דעת לאכול במקומות אחר, שפיר דמי (יעיל ריש סי' קע"ח), והוא שיריו שני המקומות בבית אחד, כגון מחדר לחדר או מאינגרא לאורניא (וכן עיקר)".

עוד פסק שם בהתייחס לעניינו (ס"ז): "ו"א שאין מקדשים אלא לאחר הנר, וו"א שאין הקידוש תלוי בנה ואם הוא נהנה בחצר יותר מפני האoir או מפני הזובבים,

חובל נחלתו

שמפרקפוק במה שאוכליס פט כיסני במקומות סעודה וכותב כין שהగאנים הקילו בשתיית כוס לא גרע פט כיסני ונ"ש וברכ"י דהאידנא נהג עלמא בפשיות לאכול פט כיסני אחר קידוש היינו ביום וברך מעין ג' ואחר זמן טענדים. אך מה שנוהגן לילך לבית חוט או מילה ואין שם כיסני אחר קידוש רק מיני מגדים וקאווי אין לו לטענות לשוטה עצמו אבל לא מהני לאחרים ע"ש.

ובמשנה ברורה (ס"ק כ) הזכיר לגבי שיעודה במנייני פירות: "זהנה בשלטי גברורים כתוב דאף בפירות די דכל טעודה שבת נחשבת קבען אך דעת הטור ושו"ע עיקר [מ"א] אך אם חלש לבו קצז ואין לו עתה מהחמותה המינימ (מני דג) לסעוד אחור הכם דעתה איזה אחרונים דיש לסמו על הש"ג בשחרית אבל בלילה בודאי אין לסמו עליו דשאורי פוסקים לא ס"ל כוותיה".

אמנם בביור הלכה כתוב: "ובספר מנשה רב כתוב שהגר"א אף בקידוש הרום לא היה מקדש אלא במקומות סעודה גמורה ולא מני תרגימה או יין".

מסקנה

נראה שבמקומות שההкопות נשכחות זמן רב וסעודהليل החג מתהורת, ואנשים צמאים וצריכים להרחות צמאו, מותר לעשות קידוש עם מזונות וכד', וכל מי שיוציא בקידוש יכול לפחותות קצת מזונות, ואח"כ יוכל לשנות על מנת המשיך ולרכוד בשמחת התורה.

דאמרין ואף רבה סבר אין קידוש אלא במקומות סעודה דאמר אבי כי הוויא כי מ"ר כי הוה מקדש לנו אמר טעומו מידיו דילמא אדאוליתו לבי אושפיאו מתנקרא לכ' שרוא ולא מתקדיש לכ' ולא מתאכיל לכ' ובקידושא זהכא לא נפקיתו דין קידוש אלא במקומות סעודה, טעומו מידיו, נראה דהו טעימת לחם דזקא, דאיכא למימר שלא כתבו כן משום דבשתיית כוס לא ליפקו ידי קידוש אלא משום שלא נפקו ידי סעודה אלא בפט וגדשמען מסוף לשונם אבל אפשר דמוודו לדברי גאנונים הלו דלענין קידוש במקומות סעודה שפיר מוקרי מקום סעודה במקומות שששותה כוס יין שחייב עליו ברכה".

ופסק בשו"ע (ס"י ריעג ס"ה): "כתבו הגאנים הא דין קידוש אלא במקומות סעודה, אפיקו אכל דבר מועט, או שתה כוס יין שהחיב עליו ברכה, יצא ידי קידוש במקומות סעודה וגומר טעודה במקומות אחר. ודזקא אכל לחם או שתה יין, אבל אכל פירות, לא".

והמגן אברהם (ס"ק י) פסק: "לחם – ונ"ל דכוזית מיהא בעני".

אבל בס"ק יא הוסיף: "בשלטי גברורים כתוב דאף בפירות די דכל טעודה שבת נחשבת קבען ע"ש, ודעת הטור והש"ג עיר. מ"ח ניל דבאומל מני תרגימ' מה' מיט' יצא דהא עכ"פ חשיבי טפי לטעודה שבת מיין וכמ"ש ססי' רצ"ג ושכר אף על גב דהה חמר מדינה לא יצא בו במקומות סעודה דלא טיעיד כמו יין". ונראה מהגר"א שהסתכם עם המג"א.

ובשערין תשובה (ס"ק ז) העיר: "פירות לא – עבה"ט ועניין בגור' כלל נ' סי' י"ד